

پیش بینی روحیه کارآفرینی بر اساس خلاقیت هیجانی و انگیزش

پیشرفت تحصیلی

(مورد مطالعه: دانش آموزان متوسطه اول آموزش و پرورش شهرستان اصفهان)

آصفه مصلحی^۱، احمد رضا شهینیانی^۲

^۱ فوق لیسانس روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد قم.

^۲ دکتری تخصصی سلولی و مولکولی، میکروبیولوژی.

نام نویسنده مسئول:

آصفه مصلحی

چکیده

ایجاد روحیه کارآفرینی در دانش آموزان نیازمند مطالعه و بررسی ابعاد انگیزشی در پیشرفت تحصیلی آنان است. از آنجایی که کارآفرینی نیازمند داشتن خلاقیت و انگیزه است، پژوهش حاضر به بررسی رابطه خلاقیت هیجانی و انگیزش پیشرفت با روحیه کارآفرینی در دانش آموزان پرداخته است. جامعه آماری دانش آموزان متوسطه اول شهرستان اصفهان با ۸۰۰۰۰ جمعیت می باشد. لذا طی یک پژوهش توصیفی بر اساس جدول مورگان ۴۵۰ نفر از دانش آموزان دوره متوسطه اول شهرستان اصفهان به روش نمونه گیری تصادفی ساده انتخاب شدند. پرسشنامه خلاقیت هیجانی آوریل و همکاران (۱۹۹۹)، انگیزه پیشرفت هرمنس (۱۹۷۷) و روحیه کارآفرینی بهرام زاده (۱۳۸۸) به عنوان ابزار پژوهشی استفاده شده است. نتایج تحلیل داده ها با استفاده از تحلیل رگرسیون نشان داد که زیرمولفه های اثربخشی، اصالت و نوآوری از زیر مولفه های خلاقیت هیجانی و انگیزش پیشرفت توانستند روحیه کارآفرینی را در دانش آموزان پیش بینی کنند ($P < 0.05$)؛ همچنین از طریق همبستگی اسپرمن رابطه بین زیر مولفه های نوآوری، اثربخشی، آمادگی و اصالت خلاقیت هیجانی و انگیزش پیشرفت تحصیلی را معکوس و معنادار گزارش کرد.

واژگان کلیدی: روحیه کارآفرینی، خلاقیت هیجانی، انگیزش پیشرفت تحصیلی.

مقدمه

کارآفرینی مفهومی عینی و عملی است که همزمان با آغاز زندگی انسان بر روی زمین و تلاش برای کسب درآمد و تامین مایحتاج زندگی پا به عرصه وجود گذاشته است. اما طرح این مقوله به عنوان یک مفهوم علمی سابقه چندانی ندارد. مفاهیم این دانش یکی از مسائل مطرح در این حوزه، جایگاه آموزش کارآفرینی و از جمله مسائل مطرح درباره این آموزش ها نحوه ارزیابی اثربخشی آنها است.

با وجود تحقیقات متنوعی که در حوزه مزبور انجام شده و الگوهای متنوعی که در این زمینه ارائه شده است، هنوز یک اجماع جهانی در این باره حاصل نشده است به همین دلیل تحقیق درباره آن همچنان ادامه دارد. تغییر و تحولات روبرو شدن با محیط تازه و اتفاقات نو و اطلاعات و فن آوری های جدید همواره ما را بر آن داشته که به فکر آن باشیم که افرادی را تربیت کنیم که در سال های آینده بتوانند کشور را به سوی خودکفایی سوق دهند و پاسخگوی نیازهای در حال تغییر جامعه بوده و افرادی نوآور و کارآفرین باشند. لازمه داشتن چنین افرادی برخورداری از محیط های آموزشی مناسب است. نقطه آغازین تحولات باید در نظام آموزشی به ویژه آموزش و پرورش باشد و گام نخست ایجاد فضای سالم و مناسب در مدرسه است.

دانش آموزان سرمایه اصلی و نسل جدید هر جامعه ای محسوب می شوند که آینده سازان کشور خواهند بود. لذا موفقیت تحصیلی برای دانش آموزان و رشد و تعالی آنان در نظام آموزشی بسیار مهم است. از آنجا که یکی از ملاک های کارایی نظام آموزشی، پیشرفت تحصیلی دانش آموزان است، کشف و مطالعه متغیرهای تاثیرگذار بر پیشرفت تحصیلی، به شناخت بهتر و پیش بینی عوامل موثر در بهبود عملکرد نظام آموزشی می انجامد. وجود رقابت در بین دانش آموزان و تلاش برای کسب موفقیت بیشتر و پیشرفت تحصیلی به عوامل متعددی وابسته است. از جمله عوامل موثر در پیشرفت تحصیلی می توان از عوامل انگیزشی و شناختی نام برد. به هر میزان عوامل انگیزشی موثر بیشتری وجود داشته باشند میزان پیشرفت تحصیلی دانش آموزان بیشتر خواهد بود.

در دنیای کنونی پیشرفت و توسعه هر جامعه را بیش از هر چیز در گرو تربیت نیروهای انسانی کارآمد می دانند که بتوانند با اندیشه پویا و خلاق خود، امکانات بالقوه موجود در آن جامعه را به امکانات بالفعل و قابل استفاده تبدیل نمایند (احمدی، ۱۳۹۰). لذا روحیه کارآفرینی و خلاقیت دو عامل روانشناختی هستند که رابطه آنها با پیشرفت تحصیلی مورد توجه قرار گرفته است.

روحیه کارآفرینی: عصاره کارآفرینی در درک و بهره برداری از فرصتهاست. (شومپتیز: ۱۹۲۸).

خلاقیت هیجانی: ابراز خود (صداقت) به روشی جدید (بداعت) که بر اساس آن خطوط فکری فرد بسط یافته و روابط میان فردی او افزایش می یابد (اثربخشی). (آوریل: ۱۹۹۴)

انگیزش پیشرفت تحصیلی: انگیزش پیشرفت تحصیلی یکی از ملزومات یادگیری به حساب می آید و چیزی است که به رفتار شدت و جهت می بخشد و در حفظ و تداوم آن به یادگیرنده کمک می کند. با این انگیزه افراد، تحرک لازم را برای به پایان رساندن موفقیت آمیز یک تکلیف، رسیدن به هدف، یا دستیابی به درجه معینی از شایستگی در کار خود دنبال می کنند تا بالاخره بتوانند موفقیت لازم را در امر یادگیری و پیشرفت تحصیلی کسب کنند (محمدی، ۲۰۰۶، به نقل از یوسفی و همکاران، ۱۳۸۸).

خلاقیت مقوله ای است که ارتباط نزدیکی با تغییر و تحول دارد. به عبارتی، می توان تغییر و تحول را ناشی از خلاقیت و ایده های خلاق پنداشت، به همین دلیل است که دستاوردهای علمی بشر در عرصه های مختلف، اشاره به این نکته دارد که با ایده های خلاق و به مفهوم عام آن یعنی خلاقیت می توان پیشرفت ها و دستاوردهای تازه های را برای زندگی بشر به ارمغان آورد. از آنجایی که در جهان پیچیده امروزی به دنبال تغییر و تحولات، علاوه بر فرصت ها، تهدیدهای گسترده ای نیز ایجاد میشود، لذا جامعه نیاز به روش ها، راه حل ها و طرز نگرش های تازه برای برخورد صحیح و اصولی با این فرصت ها و تهدیدها دارد و افراد خلاق که دارای روحیه کارآفرینی هستند قابلیت بیشتری برای مشاهده و ارزیابی فرصت ها، قدرت گردآوری منابع مورد نیاز و دستیابی به ارزیابی های حاصل از آن را دارند و میتوانند اقدامات صحیحی را برای رسیدن به موفقیت انجام دهند. گسترش روحیه کارآفرینی اقتصاد را تقویت کرده و باعث افزایش اشتغال می شود (طباطبایی نژاد، ۱۳۹۵). آموزش و پرورش به حق یکی از بزرگ ترین و پیچیدهترین نظام های اجتماعی محسوب می شود، سازمانی که از دیر باز نقشی سازنده در بقاء و تداوم فرهنگ و تمدن بشری داشته و امروز نیز سنگ بنای توسعه فرهنگی، سیاسی، اجتماعی و اقتصادی هر جامعه ای است. این آموزش و پرورش است

که میتواند انسان واقعی را بسازد و استعدادهای او را شکوفا نماید. آموزش و پرورش در تعریف جامعه‌شناسانه عبارت است از تدوین نسل بالغ امروزی برای تربیت فردا (زارعی، ۱۳۹۵).

کارآفرینی موتور اصلی رشد اقتصادی و رفاه اجتماعی و پدیده‌ای است پیچیده و چندوجهی که به تمامی عرصه‌های حیات بشری نفوذ پیدا کرده و توجه به آن در تمامی جوامع ضرورت یافته است (یداللهی فارسی، ۱۳۹۵). در شرایط کنونی، افراد خلاق، نوآور و مبتکر به عنوان کارآفرینان منشأ تحولات بزرگی در جوامع مختلف هستند و از آنان با عنوان قهرمانان ملی یاد می‌شود، چرا که چرخهای توسعه جوامع همواره با فعالیت کارآفرینان و توسعه کارآفرینی به حرکت درمی‌آید (بلندهمت، ۱۳۹۲).

توسعه کارآفرینی یکی از نیازهای اساسی جوامع در حال توسعه است که کمک میکند از فرصتها و تواناییها و منابع به‌صورت هدفمند استفاده کنند. اقتصاد راکد ایران نیز مستثنی از این قاعده نیست؛ نوسان درآمد سرانه نفتی به عنوان یک منبع موقت، کاهش سرمایه‌گذاری، بهره‌وری پایین و گرایش به تعدیل نیروی انسانی در سازمانهای دولتی و وابسته به دولت، با وجود خیل عظیم تازه‌واردان به عرصه کار که اکثراً فارغ التحصیل دانشگاهی هستند و نبود فرصتهای شغلی مناسب برای آنها اقتصاد ایران را دچار مشکل کرده است. با وجود همه مشکلات، کشور ما در مسیر برداشتن گامهایی به سمت توسعه و پیشرفت است و کارآفرینی میتواند به سرعتبخشی این روند کمک کند (مالکی و همکاران، ۱۳۹۴).

در این میان دانش‌آموزان یکی از مهمترین اعضا جامعه انسانی هستند که توجه به آنها از اهمیت خاصی برخوردار است. با توجه به اینکه تأثیر مشترک خلاقیت^۱، کارآفرینی^۲ و سرمایه انسانی در رشد دانش‌آموزان به اثبات رسیده است (فاگین و همکاران، ۲۰۱۶) لذا انتظار معقول دیگری که جامعه ما از نظام آموزشی فنی و حرفه‌ای دارد پرورش ویژگیهای کارآفرینی در دانش‌آموزان است.

رشد و پرورش روحیه کارآفرینی در دانش‌آموزان رخوت، سستی، یأس و ناامیدی حاکم بر دانش‌آموزان را تبدیل به جنبشی فکری برای آفریدن ایده‌ها و اندیشه‌های نو و سالم میکند. این ایده نو و سالم است که میتواند به طرح شغلی تبدیل شود و در نهایت دانش‌آموز آموخته دوره متوسطه را به سمت و سوی کاری جدید سوق دهد. چرا که باید باور داشت که دانشگاه‌های ما ظرفیت پذیرش همه فارغ التحصیلان دوره متوسطه را ندارند و ایده‌های سالم و نو میتواند زمینه مشارکت فرهنگی و اجتماعی دانش‌آموز را به منزله یک شهروند مطلوب در توسعه و ترقی جامعه فراهم آورد. کارآفرینی ترجمه واژه «اینتر پرنر» است که از لفظ فرانسوی به معنای عهده‌دار شدن است. در واژه نامه وبستر «اینتر پرنر»^۳ این گونه تعریف شده است: کسی که سازمان میدهد. اداره میکند و مخاطرات یک سرمایه‌گذاری یا طرح را میپذیرد (احمدپور، ۱۳۷۸).

اهمیت و ضرورت پژوهش

سیر تغییر و تحولات و پیشرفت‌های اجتماعی نیاز به آموزش و پرورش اثربخش را ضروری ساخته است. با توجه به شکل‌گیری علمی و استنتاجی افراد در دوران مدرسه و با توجه به انتظارات جدیدی که از سیستم آموزشی مدارس می‌رود، لازم است پژوهشهای زیادی در حوزه اثربخش تر نمودن سیستم نظام آموزشی کشور انجام گیرد. آموزش و پرورش نیازمند فضای سازمانی است که در آن کودکان و نوجوانان افرادی نیرومند، متفکر و با اعتماد به نفس بار آیند. مدارس باید پرورش دهنده دانش‌آموزانی باشند که با جرأت و تکیه بر انرژی درونی، تلاش و عملکرد خویش از شکست نهراسند و آن را پلی به سوی پیروزی تلقی نمایند. از آنجا که آموزش و پرورش از مهمترین نهادهای اجتماعی میباشد، به همین دلیل کیفیت سایر نهادهای اجتماعی نیز تا اندازه زیادی به چگونگی عملکرد آموزش و پرورش بستگی دارد. شناسایی استعدادها و ایجاد شرایط لازم برای شکوفایی افراد در زمینه‌های مختلف و رشد موزون و متعادل انسان در جنبه‌های عقلانی، عاطفی و جسمانی مسئولیت‌های سنگینی است که آموزش و پرورش باید به انجام برساند

^۱ creativity

^۲ Entrepreneurship

^۳ Entrepreneur

به طوری کلی دستیابی به آرمانهای چشمانداز بیستساله جمهوری اسلامی ایران که جایگاه شایسته‌های را برای کشور پیشبینی کرده و همچنین حل مشکلات فعلی جامعه، تنها از طریق کارآفرینان و استراتژی توسعه کارآفرینی و به تعبیری جایگزینی اقتصاد کارآفرینی به جای اقتصاد نفتی امکانپذیر است. بهطور کلی کارآفرینان و کارآفرینی به‌عنوان یکی از مهمترین محورهای اصلی رشد و توسعه اقتصادی و پایدار، به دلایل زیر اهمیت دارد:

عامل افزایش سرمایه گذاری و به تبع آن افزایش سود و سرمایه سرمایه گذاران می شود. سبب ایجاد فرصت های تازه در بازار کار و راه کار مؤثری در ایجاد اشتغال مولد و پایدار است. موجب دگرگونی ارزش ها و تحول ماهیت آنها می شود و ارزش های تازه ای به وجود می آورد. موجب آسان شدن روند رشد و توسعه کشور میشود. محیط و شرایط لازم را برای تولید کالاها، محصولات و بازاریابی آنها فراهم می سازد. سبب پیدایش محصولات، خدمات، روش ها، سیاست ها، افکار و راه کارهای نو برای حل مشکلات جامعه می شود. عامل تقویت و تکامل صنایع داخلی است و زمینه رقابت صنایع داخلی با صنایع خارجی را فراهم می‌آورد و به افزایش صادرات و دریافت ارز برای کشور منجر میشود. باعث رقابت، تقویت و تکامل صنایع مشابه داخلی با یکدیگر و بهبود و افزایش سطح کیفیت کالاها میشود. عامل توسعه اقتصادی، رفاه و تأمین اجتماعی جامعه است (بابایی، ۱۳۹۵).

پیشینه تحقیق

تحقیقات داخلی

پژوهشی با هدف بررسی عوامل مؤثر بر روحیه کارآفرینی هنرجویان کشاورزی استان زنجان صورت گرفت. جامعه آماری تحقیق، ۴۱۲ از هنرجویان هنرستان‌های کشاورزی استان زنجان بودند. نتایج حاصل از تحلیل همبستگی نشان داد که متغیرهای مهارت ارتباطی، خوش‌بینی، اعتمادبه‌نفس، شرایط رفاهی دوران کودکی و سابقه شغلی هنرجویان، رابطه مثبت و معنی‌داری با روحیه کارآفرینی هنرجویان داشت. تحلیل رگرسیون چندگانه نیز نشان داد که مهارت ارتباطی و سابقه شغلی هنرجویان تأثیر مثبتی بر روحیه آن‌ها داشته و حدود ۲۰ درصد از تغییرات روحیه کارآفرینی را تبیین می‌کنند.

پژوهشی توسط مهدیزاده (۱۳۹۵) به منظور بررسی تأثیر یادگیری ترکیبی و آموزش کارآفرینی بر خلاقیت هیجانی و عملکرد تحصیلی دانش آموزان پایه هفتم متوسطه اول شهرستان گناباد در سال تحصیلی ۹۶-۹۵ انجام پذیرفت. دانش‌آموزان گروه آزمایش بعد از ۱۲ جلسه آموزش ترکیبی خلاقیت هیجانی آنها افزایش پیدا کرده بود و عملکرد تحصیلی آنها نیز بیشتر شده بود. بنابراین طبق یافته‌ها یادگیری ترکیبی و آموزش کارآفرینی در افزایش خلاقیت هیجانی و عملکرد تحصیلی دانش آموزان در سه مبحث نقاشی طراحی و عکاسی و زیر شاخه های هر یک مؤثر می باشد.

در پژوهشی رضایی (۱۳۹۳) تحت عنوان رابطه خلاقیت هیجانی و خودکارآمدی با عملکرد تحصیلی در دانش آموزان دختر مقطع دبیرستان شهرستان کوه دشت بود. نتایج نشان داد انگیزه پیشرفت با عملکرد تحصیلی رابطه مثبت و معناداری دارد. خودکارآمدی هم به صورت مستقیم و هم به صورت غیرمستقیم با میانجی گری انگیزه پیشرفت با عملکرد تحصیلی رابطه مثبت دارد؛ علاوه بر آن، خلاقیت هیجانی با انگیزه پیشرفت رابطه مثبت داشت؛ اما اثر مستقیم و غیرمستقیم آن بر عملکرد تحصیلی معنادار نبود.

پژوهش صبری و همکاران (۱۳۹۲)، حاکی از این بود که متغیر هوش هیجانی، خلاقیت هیجانی را پیش‌بینی می‌کند. در پژوهشی که توسط معنوی‌پور (۱۳۹۰)، با هدف تعیین نقش خلاقیت شناختی و خلاقیت هیجانی در تبیین مهارت‌های فراشناختی انجام شد، نتایج نشان داد که ۶۲ درصد واریانس مهارت‌های فراشناختی را خلاقیت هیجانی و خلاقیت شناختی تبیین می‌کنند.

نتایج پژوهش هاشمی (۱۳۸۹)، نشان داد که خلاقیت هیجانی میان دانشجویان گروه هنر با دانشجویان گروه ادبیات و علوم انسانی تفاوت معنی داری وجود دارد.

در پژوهشی که توسط هاشمی (۱۳۸۸) در رابطه با بررسی رابطه هوش هیجانی، خلاقیت هیجانی و خلاقیت در دانشجویان هنر، ادبیات و علوم پایه صورت گرفت که نتایج پژوهش حاکی از نبود تفاوت معنی دار دانشجویان گروه های تحصیلی مورد پژوهش در هوش هیجانی و خلاقیت بوده است. اما در خلاقیت هیجانی میان دانشجویان گروه هنر با دانشجویان گروه ادبیات و علوم پایه تفاوت معنی دار وجود داشت. نتایج مرتبط با همبستگی نیز حاکی از همبستگی ضعیف بین هوش هیجانی و خلاقیت هیجانی، فقدان همبستگی هوش هیجانی و خلاقیت و همبستگی متوسط خلاقیت هیجانی و خلاقیت بوده است.

یافته های پژوهش عیسی زادگان و همکاران (۱۳۸۸)، نشان داد که سلامت عمومی با زیر مقیاس های خلاقیت هیجانی رابطه معنی داری وجود دارد.

تحقیقات خارجی

بنجامین و همکارانش^۴ (۲۰۱۶) در پژوهشی تحت عنوان نقش بازیهای تلفن همراه در خلاقیت و خلاقیت هیجانی در دانش آموزان تایوان را مورد بررسی قرار دادند. نتایج که بر اساس دو گروه کنترل و گروه آزمایش اجرا گردید، نشان داد بازهای تلفن همراه و تبلت بر افزایش خلاقیت موثر، اما در روند افزایش خلاقیت هیجانی نقشی ایفا نمودند.

نتایج پژوهشی پینتا^۵ (۲۰۰۹)، نشان داد که اساتیدی که حمایت های هیجانی مناسبی برای یادگیرندگان فراهم می کنند، باعث افزایش انگیزه، شور و شوق در آنان می شوند و در نتیجه کلاس درس فعال و با نشاطی خواهند داشت.

زورانا اسویس^۶ (۲۰۰۷) در تحقیقی تحت عنوان هوش هیجانی و خلاقیت هیجانی به نتایج زیر دست یافتند. آنها سه مطالعه که به بررسی رابطه بین هوش هیجانی و خلاقیت هیجانی بود را انجام دادند و اینکه آیا هر سازهای می تواند رفتار خلاق را پیش بینی کند؟ آنها این فرض را مطرح کردند که بین هوش هیجانی و خلاقیت هیجانی مانند رابطه هوش شناختی با خلاقیت است؛ بنابراین انتظار می رود که خلاقیت هیجانی و هوش هیجانی باید دو توانایی مجزا از هم شناخته شوند. در تجزیه و تحلیل نتایج از این فرضیه حمایت شد. یافته ها نشان داد که هوش هیجانی با خلاقیت فرد رابطه ای ندارد ولی خلاقیت هیجانی با خلاقیت های فرد در حوزه ی هیجانات ارتباط تنگاتنگی دارد، در صورتی که هوش هیجانی حوزه فعالیت های هنری را تحت پوشش خود قرار داده است.

نتایج پژوهش بارلسون و پیکارد^۷ (۲۰۰۷)، نیز نشان داد که حمایت های هیجانی اساتید از دانشجویان باعث افزایش انگیزش و عملکرد تحصیلی می شود. بنابراین، اساتید نیاز به این دارند که حساسیت هیجانی دانشجویان را پرورش دهند، آنان را در فعالیت های کلاس درس به طور هیجانی درگیر نمایند و محیط حمایتی را از جهت هیجانی در کلاس درس فراهم کنند تا آنان بتوانند به راحتی هیجانات خود را در زمینه ایده ها و ابتکارات جدید خود بیان کنند، زیرا حمایت های هیجانی محیط آموزشی باعث افزایش خلاقیت و همچنین اشتیاق تحصیلی در دانشجویان خواهد شد.

راسموسن و سوریم^۸ (۲۰۰۶) در پژوهشی به بررسی آموزش کارآفرینی عملی در پنج دانشگاه سوئد پرداختند. محققان به این نتیجه رسیدند که نوآوری از طریق ایجاد شرکتهای جدید و مناطق کسب و کار جدید حاصل می شود و این امر نیازمند ترکیب دانشجویانی موفق و ایده های مبتنی بر تحقیق برای انجام پروژه های مختلف و به نوعی کارآفرین است. لازمه بروز رفتارهای کارآفرینانه هم پرورش ویژگی های کارآفرینانه در محیط های آموزشی مانند دانشگاه ها است.

روش جمع آوری اطلاعات

روش جمع آوری اطلاعات به صورت کتابخانه ای (با استفاده از کتاب ها، پایان نامه ها، فصل نامه ها، سایت های معتبر اینترنتی، بهره برداری از اطلاعات) و روش جمع آوری داده ها به روش میدانی (با استفاده از پرسش نامه که بین دانش آموزان دختر و پسر مقاطع متوسطه به صورت تصادفی ساده توزیع گردید)، انجام شده است.

4. Benjamin et al

5. Pynta

6. Zorana Ivcevi

7. Bursleson & Picard

8. Rasmussena & Sorheim

ابزار گردآوری اطلاعات

با توجه به متغیر های سوال پژوهشی برای گردآوری اطلاعات لازم از سه پرسش نامه استاندارد استفاده شده است. پرسشنامه انگیزش پیشرفت هرمنس: این آزمون از جمله آزمونهای اندازه گیری پیشرفت در ابعاد مختلف است. در آغاز دهه ۷۰ هرمنس تلاش نمود با جمع آوری منابع ضمن مشخص کردن مولفه های انگیزش پیشرفت، آزمون معتبری برای اندازه گیری آن ارائه کند.

پرسشنامه خلاقیت هیجانی: پرسشنامه خلاقیت هیجانی آوریل (۱۹۹۹) برای سنجش خلاقیت هیجانی دانش آموزان استفاده شد. این پرسشنامه یک مقایس مداد کاغذی است که بر گزارش خود افراد مبتنی است. پرسشنامه روحیه کارآفرینی: این پرسشنامه دارای ۴۱ پرسش بسته پاسخ و ۴ پرسش باز پاسخ می باشد و با هدف اندازه گیری میزان روحیه کارآفرینی در دانش آموزان توسط بهرامزاده و همکاران (۱۳۸۸) تهیه و تدوین شده است .

تجزیه و تحلیل

توصیف متغیرهای پژوهش

توصیف متغیرهای پژوهش در این بخش با استفاده از جداول فراوانی، شاخص های مرکزی و پراکندگی و نمودار مورد تجزیه و تحلیل قرار می گیرد.

روحیه کارآفرینی

جدول ۱. مشخصه های آماری روحیه کارآفرینی در آزمودنی ها

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد	چولگی	کشیدگی
روحیه کارآفرینی	۱۳۳/۰۵	۳۲/۹	-۰/۰۸۸	-۰/۷۱۷

چنانچه در جدول (۱) مشاهده می شود، آزمودنی ها به طور متوسط در پرسشنامه "روحیه کار آفرینی" نمره ۱۳۳/۰۵ بدست آوردند (لازم به توضیح می باشد طبق نرم پرسشنامه نمره بالاتر از ۸۲ نشان دهنده روحیه کارآفرینی قوی است)؛ همچنین انحراف استاندارد گزارش شده نیز ۳۲/۹ می باشد؛ از طرفی شاخصهای مربوط به چولگی و کشیدگی این متغیر از مرز ± 2 عبور نکرده است. بنابراین میتوان گفت که توزیع دادهها برای هریک از متغیرهای پژوهش نرمال میباشد. این نتایج در هیستوگرام زیر نیز مشاهده میشود.

خلاقیت هیجانی

جدول ۲. میانگین و انحراف استاندارد خلاقیت هیجانی آزمودنی ها بر اساس مولفه های خلاقیت هیجانی

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد
نوآوری	۱۷/۵	۳/۹۸
اثربخشی	۱۵/۶	۳/۹۲
اصالت	۷/۹	۲/۴۶
آمادگی	۱۰/۶	۳/۰۲
کل	۱۲/۹	۳/۳۴

چنانچه در جدول (۲) مشاهده می شود، میانگین ، زیر مقیاس نوآوری (۱۷/۵)، اثربخشی (۱۵/۶)، آمادگی (۱۰/۶) و اصالت (۷/۹) گزارش شده است؛ به طوری که بالاترین نمره میانگین برای نوآوری (۱۷/۵) و کمترین نمره برای اصالت (۷/۹) می باشد؛ از

طرفی نمره کل گزارش شده برای آزمودنی ها به طور متوسط در پرسشنامه "خلاقیت هیجانی" نمره (۱۲/۹) می باشد، و انحراف استاندارد گزارش شده نیز (۳/۳۴) می باشد.

جدول ۳. مشخصه های آماری انگیزش پیشرفت در آزمودنی ها

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد	چولگی	کشیدگی
انگیزش پیشرفت	۷۶/۰۶	۷/۹۸	۰/۵۵۳	۰/۵۳۹

چنانچه در جدول (۳) مشاهده می شود، آزمودنی ها به طور متوسط در پرسشنامه "انگیزش پیشرفت" نمره ۷۶/۰۶ بدست آوردند. همچنین انحراف استاندارد گزارش شده نیز ۷/۹۸ می باشد؛ از طرفی شاخصهای مربوط به چولگی و کشیدگی این متغیر از مرز ± ۲ عبور نکرده است. بنابراین میتوان گفت که توزیع دادهها برای هریک از متغیرهای پژوهش نرمال میباشد. این نتایج در هیستوگرام زیر نیز مشاهده میشود.

بررسی نرمال بودن

پس از جمع آوری داده ها نکتهای که قبل از اجرای آزمون ها می بایست به آن توجه داشت، ماهیت توزیع داده های کمی تحقیق از نظر نرمال بودن یا نبودن آن است. آزمون وضعیت داده ها از این حیث، پیش شرط استفاده از آزمون های پارامتری و ناپارامتری است. در این تحقیق با این پیش شرط، از آزمون کولموگروف - اسمیرنوف جهت شناسایی وضعیت نرمال بودن توزیع داده های تحقیق استفاده شد تا مشخص شود برای آزمون این فرضیه ها، باید از آزمون پارامتری استفاده کرد یا آزمون ناپارامتریک که نتایج آن در جدول (۵) قابل مشاهده است:

جدول ۵. خلاصه آزمون کالموگراف - اسمیرنوف جهت بررسی نرمال بودن داده های مربوط به متغیرهای پژوهش

متغیر	مولفه ها	آماره ی آزمون	Sig
خلاقیت هیجانی	نوآوری	۰/۰۸۲	۰/۰۰۰
	اثربخشی	۰/۱۰۹	۰/۰۰۰
	اصالت	۰/۱۲	۰/۰۰۰
	آمادگی	۰/۰۹۷	۰/۰۰۰
روحیه کارآفرینی	-	۰/۰۹۴	۰/۰۰۰
انگیزش پیشرفت	-	۰/۰۷۴	۰/۰۰۰

نتایج حاصل از این آزمون نشان داد که مقدار گزارش شده در تمامی متغیر ها در سطح خطای کوچکتر از ۰/۰۵ معنیدار میباشد. به عبارتی، توزیع داده ها در این متغیرها غیرنرمال بوده، یکی از پیش فرض های رگرسیون خطی این است که توزیع داده های متغیر ملاک بایستی نرمال یا نزدیک به نرمال باشد، از آنجایی که با توجه به جدول (۵) متغیر ملاک روحیه کارآفرینی از توزیع نرمال پیروی نمی کنند بنابراین برای اجرای رگرسیون و آزمونهای پارامتری از الگاریتم این متغیر استفاده میشود.

تحلیل نتایج

با توجه به نرمال نبودن مولفه های پژوهش برای تحلیل فرضیه های فرعی اول تا پنجم از معادل ناپارامتریک همبستگی پیرسون یعنی همبستگی اسپیرمن استفاده شد.

۱- فرضیه فرعی اول: بین نوآوری و روحیه کارآفرینی دانش آموزان متوسطه اول رابطه وجود دارد.

جدول ۶. ماتریس همبستگی اسپیرمن بین مولفه های خلاقیت هیجانی و روحیه کارآفرینی

مولفه ها	مقدار ضریب همبستگی	معنی داری	تعداد	رابطه	نوع رابطه
نوآوری	۰/۲۵۷***	۰/۰۰۰	۴۵۰	دارد	منفی

چنان که جدول (۶) نشان می دهد، بین دو متغیر نوآوری و روحیه کارآفرینی رابطه ی منفی و معناداری در سطح ۰/۰۱ دیده می شود ($r = -0.257$, $P = 0.000$) بنابراین می توان فرض صفر را در سطح ۰/۰۱ رد کرده و با ۹۹ درصد اطمینان نتیجه گرفت که بین "نوآوری" و "روحیه کارآفرینی" دانش آموزان رابطه ی معکوس و معناداری وجود دارد (تایید فرضیه فرعی اول).
۲- فرضیه فرعی دوم: بین اثربخشی و روحیه کارآفرینی دانش آموزان متوسطه اول رابطه وجود دارد.

جدول ۷. ماتریس همبستگی اسپیرمن بین مولفه های خلاقیت هیجانی و روحیه کارآفرینی

مولفه ها	مقدار ضریب همبستگی	معنی داری	تعداد	رابطه	نوع رابطه
اثربخشی	۰/۲۶***	۰/۰۰۰	۴۵۰	دارد	منفی

چنان که جدول (۷) نشان می دهد، بین دو متغیر اثربخشی و روحیه کارآفرینی رابطه ی منفی و معناداری در سطح ۰/۰۱ دیده می شود ($r = -0.26$, $P = 0.000$) بنابراین می توان فرض صفر را در سطح ۰/۰۱ رد کرده و با ۹۹ درصد اطمینان نتیجه گرفت که بین "اثربخشی" و "روحیه کارآفرینی" دانش آموزان رابطه ی منفی و معناداری وجود دارد (تایید فرضیه فرعی دوم).
۳- فرضیه فرعی سوم: بین اصالت و روحیه کارآفرینی دانش آموزان متوسطه اول رابطه وجود دارد.

جدول ۸. ماتریس همبستگی اسپیرمن بین مولفه های خلاقیت هیجانی و روحیه کارآفرینی

مولفه ها	مقدار ضریب همبستگی	معنی داری	تعداد	رابطه	نوع رابطه
اصالت	۰/۲۰۹***	۰/۰۰۰	۴۵۰	دارد	منفی

چنان که جدول (۸) نشان می دهد، بین دو متغیر اصالت و روحیه کارآفرینی رابطه ی منفی و معناداری در سطح ۰/۰۱ دیده می شود ($r = -0.209$, $P = 0.000$) بنابراین می توان فرض صفر را در سطح ۰/۰۱ رد کرده و با ۹۹ درصد اطمینان نتیجه گرفت که بین "اصالت" و "روحیه کارآفرینی" دانش آموزان رابطه ی منفی و معناداری وجود دارد (تایید فرضیه سوم).
۴- فرضیه فرعی چهارم: بین آمادگی و روحیه کارآفرینی دانش آموزان متوسطه اول رابطه وجود دارد.

جدول ۹. ماتریس همبستگی اسپیرمن بین مولفه های خلاقیت هیجانی و روحیه کارآفرینی

مولفه ها	مقدار ضریب همبستگی	معنی داری	تعداد	رابطه	نوع رابطه
آمادگی	۰/۲۲۳***	۰/۰۰۰	۴۵۰	دارد	منفی

چنان که جدول (۹) نشان می دهد، بین دو متغیر آمادگی و روحیه کارآفرینی رابطه ی منفی و معناداری دیده می شود ($r = -0.223$, $P = 0.000$) بنابراین می توان فرض صفر را در سطح ۰/۰۱ رد کرده و نتیجه گرفت که بین "آمادگی" و "روحیه کارآفرینی" دانش آموزان رابطه منفی و معناداری وجود دارد (تایید فرضیه فرعی چهارم).
۵- فرضیه فرعی پنجم: انگیزش پیشرفت با روحیه کارآفرینی دانش آموزان متوسطه اول ارتباط دارد.

جدول ۱۰. ماتریس همبستگی اسپیرمن بین انگیزش پیشرفت و روحیه کارآفرینی

مولفه ها	مقدار ضریب همبستگی	معنی داری	تعداد	رابطه	نوع رابطه
انگیزش پیشرفت	۰/۳۰۴***	۰/۰۰۰	۴۵۰	دارد	منفی

چنان که جدول (۱۰) نشان می دهد، رابطه ی مستقیم و معناداری بین انگیزش پیشرفت در سطح ۰/۰۱ دیده می شود ($P=۰/۰۰۰$ ، $r=۰/۳۰۴$) بنابراین می توان فرض صفر را در سطح ۰/۰۱ رد کرده و با ۹۹ درصد اطمینان نتیجه گرفت که بین "انگیزش پیشرفت" با "روحیه کارآفرینی" دانش آموزان رابطه ی منفی و معناداری وجود دارد (تایید فرضیه فرعی پنجم).

۶- فرضیه اصلی: خلاقیت هیجانی و انگیزش پیشرفت توانایی پیش بینی روحیه کارآفرینی دانش آموزان متوسطه اول را دارد.

با توجه با ماهیت متغیرهای پژوهش؛ فرضیه سوم با استفاده از رگرسیون چندمتغیره به روش گام به گام مورد آزمون قرار گرفت.

استقلال عبارت خطا

استقلال خطاها با استفاده از آماره دوربین - واتسون (Durbin-Watson) بررسی شد که این مقدار برابر با ۰/۹۵۴ محاسبه گردید. به عنوان قاعده کلی اگر میزان دوربین واتسن بین ۱/۵ تا ۲/۵ باشد، استقلال خطاها را نشان می دهد.

جدول ۶. خلاصه آزمون رگرسیون چند متغیره (گام به گام) جهت بررسی رابطه بین خلاقیت هیجانی و انگیزش پیشرفت با روحیه کارآفرینی

متغیر ملاک: روحیه کارآفرینی

مدل	متغیر های پیش بین وارد شده در مدل	ضریب همبستگی	مجذور ضریب همبستگی	همبستگی تعدیل شده	ΔR^2	سطح معنی داری
۱	انگیزش پیشرفت	۰/۳۷۳	۰/۱۳۹	۰/۱۳۷	۰/۱۳۹	۰/۰۰۰
۲	انگیزش پیشرفت	۰/۴۵۸	۰/۲۱	۰/۲۰۷	۰/۰۷۱	۰/۰۰۰
	اثربخشی					
۳	انگیزش پیشرفت	۰/۴۷۳	۰/۲۲۳	۰/۲۱۸	۰/۰۱۳	۰/۰۰۶
	اثربخشی					
	اصالت					
۴	انگیزش پیشرفت	۰/۴۸۱	۰/۲۳۱	۰/۲۲۴	۰/۰۰۸	۰/۰۳۳
	اثربخشی					
	اصالت					
	نوآوری					

بر اساس اطلاعات جدول (۶) هر پنج متغیر پیش بین: یعنی "نوآوری، اثربخشی، اصالت و آمادگی" از زیر مولفه های خلاقیت هیجانی و انگیزش پیشرفت وارد مدل رگرسیون شده است. چنان که در جدول بالا ملاحظه می گردد رابطه بین "انگیزش پیشرفت" و "روحیه کارآفرینی" معنادار گزارش شده که برابر با ۰/۳۷۳ است. به عبارت صحیح تر «انگیزش پیشرفت» می تواند تقریباً ۱۳/۹ درصد از تغییرات مربوط به "روحیه کارآفرینی" را در دانش آموزان پیش بینی کند ($R^2=۰/۱۳۹$). در مدل دوم زمانی که اثربخشی وارد معادله شد مقدار R^2 به ۰/۲۱ افزوده شده است؛ یعنی حدود ۲۱ درصد متغیر "روحیه کارآفرینی" به وسیله ی رابطه ی خطی با متغیرهای "اثربخشی" و "انگیزش پیشرفت" تبیین می شود، که سهم "اثربخشی" تقریباً برابر با ۷/۱ درصد است. در مدل سوم زمانی که اصالت وارد معادله شد مقدار R^2 به ۰/۲۲۳ افزوده شده است؛ یعنی حدود ۲۲/۳ درصد متغیر "روحیه کارآفرینی" به وسیله ی رابطه ی خطی با متغیرهای "اصالت" و "انگیزش پیشرفت و اثربخشی" تبیین می شود، که سهم "اصالت" تقریباً برابر با ۱/۳ درصد است. در مدل چهارم زمانی که نوآوری وارد معادله شد مقدار R^2 به ۰/۲۳۱ افزوده شده است؛ یعنی حدود ۲۳/۱ درصد متغیر "روحیه کارآفرینی" به وسیله ی رابطه ی خطی با متغیرهای "اثربخشی" و "انگیزش پیشرفت،

نوآوری و اصالت" تبیین می شود، که سهم "نوآوری" تقریباً برابر با ۰/۰۸ درصد است. چنانچه از جدول بالا مشاهده می گردد زیر مقیاس آمادگی از زیر مقیاس های خلاقیت هیجانی از مدل فوق حذف شده اند. محاسبات مرتبط به آماره ی F نیز نشان داد که مدل رگرسیونی مرکب از متغیر اثربخشی، انگیزش پیشرفت، نوآوری و اصالت به خوبی قادر است متغیر ملاک (روحیه کارآفرینی) را تبیین کنند ($p=0/000$ ؛ $F=33/4$ ، $df=4$ و $F=33/4$). برون داد بعدی رایانه تحلیل ضرایب رگرسیون مدل را نشان می دهد.

جدول ۷. ضرایب ابعاد خلاقیت هیجانی، انگیزش پیشرفت و روحیه کارآفرینی

متغیرهای وارد شده در مدل	مدل	B	انحراف استاندارد	ضرایب استاندارد شده متغیرها (Beta)	t	سطح معنی داری
	عرض از مبدأ	۲/۵۸	۰/۰۴۸		۵۴/۲	
انگیزش پیشرفت	ضریب متغیر	-۰/۰۰۴	۰/۰۰۱	-۰/۲۶۱	-۵/۸۹	۰/۰۰۰
اثربخشی	ضریب متغیر	-۰/۰۰۶	۰/۰۰۱	-۰/۲۰۶	-۴/۳	۰/۰۰۰
اصالت	ضریب متغیر	-۰/۰۰۵	۰/۰۰۲	-۰/۱۰۴	-۲/۲۵	۰/۰۲۵
نوآوری	ضریب متغیر	-۰/۰۰۳	۰/۰۰۱	-۰/۱۰۲	-۲/۱۳	۰/۰۳۳

متغیر ملاک: روحیه کارآفرینی

بر اساس داده های موجود در جدول، می توان معادله رگرسیون را به شرح زیر نوشت:

(نوآوری) $0/102$ - (اصالت) $0/104$ - (اثربخشی) $0/206$ - (انگیزش پیشرفت) $0/261$ - (وضعیت روحیه کارآفرینی) $Y = -0/261$

پیش بینی شده

بر پایه مدل رگرسیون بالا می توان گفت: با کاهش یک واحد در "اثربخشی، انگیزش پیشرفت، نوآوری و اصالت"، به ترتیب میزان $0/206$ ، $0/261$ ، $0/102$ و $0/104$ واحد از نمره "روحیه کارآفرینی" دانش آموزان کاسته می شود.

بحث و نتیجه گیری

نتیجه حاصل از آزمون فرضیه اول نشان داد که بین دو متغیر نوآوری و روحیه کارآفرینی رابطه ی منفی و معناداری در سطح $0/01$ دیده می شود. نتیجه حاصل از آزمون فرضیه فرعی دوم نشان داد که بین دو متغیر اثربخشی و روحیه کارآفرینی رابطه ی منفی و معناداری در سطح $0/01$ دیده می شود. نتیجه حاصل از آزمون فرضیه فرعی سوم نشان داد که بین دو متغیر اصالت و روحیه کارآفرینی رابطه ی منفی و معناداری در سطح $0/01$ دیده می شود. نتیجه حاصل از آزمون فرضیه فرعی چهارم نشان داد که بین دو متغیر آمادگی و روحیه کارآفرینی رابطه ی منفی و معناداری دیده می شود. نتیجه حاصل از آزمون فرضیه فرعی پنجم نشان داد که رابطه ی مستقیم و معناداری بین انگیزش پیشرفت در سطح $0/01$ دیده می شود. بین دو متغیر نوآوری و روحیه کارآفرینی رابطه ی مثبت و معناداری در سطح $0/05$ دیده می شود. نتیجه حاصل از آزمون فرضیه اصلی نیز نشان داد که با افزایش یک واحد در "اثربخشی و اصالت"، به ترتیب میزان $0/174$ و $0/108$ واحد بر نمره "روحیه کارآفرینی" دانش آموزان افزوده می شود. همچنین می توان گفت: از آنجایی که پژوهش حاضر بین دختران و پسران انجام شده است می توان گفت: با توجه به تحقیقات هانگ (۲۰۰۳) پسران نسبت به دختران روحیه کارآفرینی بالاتری دارند که این امر می تواند به این علت باشد که پسران از نظر فردی بیشتر دارای خصوصیات و ویژگی های هستند که کارآفرینان باید داشته باشند. همچنین خصوصیات فرهنگی نیز بیشتر ویژگی های کارآفرینی و تمایل به ایجاد شغل را در پسران و جنس مذکر تقویت می کند و همیشه مرد را منبع درآمد معرفی می کند.

منابع و مراجع

- [۱] احمدپور داریانی، محمود (۱۳۸۷). کارآفرینی، تعاریف، نظریات، الگوها. چ ۱، تهران: پردیس.
- [۲] آراستی، زهرا؛ سفیدگر، افروز؛ زعفریان، رضا. (۱۳۹۴). تبیین نقش مولفه های فردی، محیطی و سیستمی در موفقیت آموزش الکترونیکی دانشگاه تهران. توسعه کارآفرینی. دوره ۸، شماره ۱، صص ۷۹-۶۱.
- [۳] بابایی، حبیب. (۱۳۹۵). جایگاه کارآفرینی در مطبوعات ایران. فصلنامه برنامه ریزی رفاه و توسعه اجتماعی. سال ۷، شماره ۲۹، صص ۲۰۵-۱۸۷.
- [۴] بلندهمت، امین. (۱۳۹۲). نقش مطبوعات در ترویج فرهنگ کارآفرینی. فصلنامه رسانه، دفتر مطالعات و برنامه ریزی رسانه ها، شماره ۱۰۴.
- [۵] بهرامزاده، محمدمهدی؛ باورصاد، بلقیس و جعفرپور، محمود (۱۳۸۰). ارزیابی نقش جو سازمانی در روحیه کارآفرینی دانش آموزان مقطع متوسطه شهر اهواز، مجله علوم تربیتی دانشگاه شهید چمران، دوره ۶، سال ۱۷، ۱۵۱-۱۸۰.
- [۶] پورانجنار، گل بهار؛ جودزاده، مهتا؛ پورانجنار، عافیه. (۱۳۹۵). بررسی رابطه رهبری تحول آفرین با خلاقیت و نوآوری و کارآفرینی سازمانی. دوماهنامه اقتصادی و بازرگانی. دوره ۱۴، شماره ۷۷، صص ۹۳-۷۹.
- [۷] جوکار، بهرام؛ البرزی، محبوبه (۱۳۸۹). رابطه ویژگیهای شناخت با خلاقیت هیجانی و خلاقیت شناختی
- [۸] دانایی فرد، حسن؛ محمدی، فرهنگ؛ سعیدی کیا، مهرزاد. (۱۳۸۹). رابطه نوآوری و کارآفرینی. اولین کنفرانس بین المللی مدیریت و نوآوری.
- [۹] دهقان منشادی، فاطمه. (۱۳۹۶). بررسی مقایسه ای اثربخشی روش های تدریس یادگیری مشارکتی و سخنرانی بر خلاقیت و روحیه کارآفرینی دانش آموزان دختر دوره اول متوسطه ناحیه ۱ شهر یزد. پایان نامه کارشناسی ارشد. موسسه آموزش عالی امام جواد (ع).
- [۱۰] روحی، لیل. (۱۳۹۳). بررسی عوامل موثر بر شکل گیری کارآفرینی در دانش آموزان مقطع متوسطه. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه پیام نور.
- [۱۱] ریسی، زهره. (۱۳۸۰). روانشناسی تربیتی (پرورسی)، اصفهان: انتشارات مانی.
- [۱۲] زارعی، راضیه. (۱۳۹۵). رابطه بین جو سازمانی مدرسه با عملکرد تحصیلی و روحیه کارآفرینی دانش آموزان دوره دوم متوسطه شهر شیراز. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت.
- [۱۳] شهبازی، کیومرث؛ حسن زاده، اکبر؛ جعفرزاده، بهروز. (۱۳۹۳). بررسی تاثیر کارآفرینی و نوآوری بر رشد اقتصادی (رهیافت داده های تابلویی). دو فصلنامه نوآوری و ارزش آفرینی. سال ۲، شماره ۵، صص ۵۵-۴۳.
- [۱۴] طاهری، عبدالمحمد؛ شایان جهرمی، امین؛ ترابی، سهیلا. (۱۳۸۹). بررسی رابطه کارآفرینی سازمانی با خلاقیت در سازمان فنی و حرفه ای شهرستان گچساران. رهیافتی نو در مدیریت آموزشی. دوره ۱، شماره ۴، صص ۶۱-۴۵.
- [۱۵] طباطبایی نیاد، منیره سادات. (۱۳۹۵). اثربخشی آموزش خلاقیت بر بهبود جرات ورزی و روحیه کارآفرینی هنرجویان دختر پایه دوم هنرستانی شهر اردکان. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه یزد.
- [۱۶] فرجاللهی، مهران؛ آقاجانی، حسنعلی و گنجهخور، زیبا (۱۳۹۰). بررسی نقش آموزش بر روحیه کارآفرینانه دانش آموزان هنرستان های فنی حرفه ای دخترانه استان مازندران، فصلنامه مطالعات اجتماعی روانشناختی زنان، سال ۹، شماره ۳، ۱۱۱-۱۳۸.
- [۱۷] قاسم زاده، حسن (۱۳۸۰). خلاقیت نوید بخش آینده ای درخشان برای همه افراد بشر، فصلنامه رهیافت، شماره ۲۶، ۶۵-۷۴.
- [۱۸] گودرزی، محمود؛ فراهانی، ابوالفضل؛ طباطبایی، محمد حسن. (۱۳۹۰). بررسی رابطه بین نوآوری و کارآفرینی در فدراسیون های موفق. مطالعات مدیریت ورزشی. شماره ۱۳، صص ۱۷-۳.
- [۱۹] مالکی، رسول؛ حمید ییلاق چغاخور، ح؛ احمدوند، مصطفی. (۱۳۹۴). بررسی ویژگی های کارآفرینی اجتماعی در سازمان های دولتی. برنامه ریزی و توسعه رفاه اجتماعی. دوره ۷، شماره ۲۵، صص ۱۹-۲.
- [۲۰] مطالعات روان شناختی دانشگاه الزهراء، ۱۱۰-۸۹.
- [۲۱] ملک زاده، غلامرضا؛ راهنما، نرگس. (۱۳۹۵). کارآفرینی و ارتباط آن با نوآوری. دومین کنفرانس بین المللی مدیریت و فناوری اطلاعات و ارتباطات.

- [۲۲] یوسفی، علیرضا، قاسمی، غلام رضا، فیروزنیا، سمانه (۱۳۸۸). ارتباط انگیزش تحصیلی با پیشرفت تحصیلی دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان. مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی. سال ۹، شماره ۱، صص: ۷۹-۸۴.
- [23] Averill JR. Emotional Creativity Inventory: Scale: construction and validation, Paper presented at the meeting of the International Society for Research on Emotion. Cambridge: MA: 1994
- [24] Burleson W, Picard RW. Gender-specific approaches to developing emotional intelligent learning companions. IEEE Intelligent Systems 2007; 22(4): 62-69
- [25] Honig, B. (2003). Entrepreneurship education toward a model of contingency- based business planning, Academy of Management Learning and Education. Vol. 3, No. 3, pp.258- 273.
- [26] Petry, (1996); Motivation: research and application. Boo; Company.
- [27] Sabri M, alborzi M, bahrami M. [The relationship between family communication patterns, emotional intelligence and emotional creativity among high school students]. Journal of New Thoughts on Education 2013; 9 (2): 35-63. [Persian]
- [28] ssazadegan A, Sheikhi S, Basharpour S, Saadatmand S. [The relationship of cognitive emotion regulation strategies and emotional creativity with general health in students]. Urmia Medical Journal 2012; 24(1): 1-10. [Persian].
- [29] Sylgmn,(2004). "Resilient individuals use positive emotions to bounce back from negativeemotional experiences" Journal of Personality and Social Psychology , 2, 86, 320-333.
- [30] Cercood, H. (2007). Development and Validation of the Childrens Assertiveness Inventory. Journal of Child & Family Behavior Therapy; 5(3): 1-15. .
- [31] Faggian, A., Partridge, M. & Malecki, E. (2016). Creating an Environment for Economic Growth: Creativity, Entrepreneurship or Human Capital? <https://mpr.ub.uni-muenchen.de/71445/>. 2016/08/11.
- [32] Averill J R. Emotional creativity: "Towardspiritualizing the passions." In Synder CR , Lopez S J. Handbook of Positive Psychology. New York: Oxford University; 2003.
- [33] Averill JR and Thomas-knowles C. emotional creativity. In strongman KT . international review of studies on emotion. London: willey; 1992.
- [34] Pianta R , Hamre BK. Conceptualization, measurement, and improvement of classroom processes: Standardized observation can leverage capacity. Educational Researcher 2009; 38(2): 109-119.
- [35] Manavypoor D. [The relationship between emotional creativity and cognitive creativity with meta-cognitive skills]. psychological research 2011; 2(8): 63-72. [Persian]
- [36] Issazadegan A, janaabady H, saadatmand S. [The relationship between cognitive emotion regulation skills, creativity, emotional, mental health and academic performance of students]. Journal of Educational Psychology 2011; 7(12): 71-92.[Persian]
- [37] Hashemy S. [Relationship between emotional intelligence and emotional creativity in students of art, literature and science]. educational new ideas 2009; 5(2): 79-102. [Persian].